

Супулукъну гери урагъанлар динни кюрчюсюн гери ура

ПАЙХАММАРНЫ НАСЛУСУ «УСУЛЬ ФИКХ» ДЕГЕН ЁЛНУ ЮРЮТЕГЕН МАКНАЗЛЫ АБДУРАГЪИМ БУЛАН БАЯНЛЫКЪ

Инсанны хас оьсювюне байлавлу гъажатлыкъ, кьылыкъ якъларыбызны артдырмакъ учунгъу чалышыв илму уьйренивге багъышлагъан адамлагъа, оьз уьлгюсюнде динге кьуллукъ этеген бусурманни келпетин ачыкъ этеген адамлар булан бизин аралыкъ тутма борчлу эте. Оланы яшав ёлу ва Исламны аслу талапларына къаравлары бизин учун кьужурлу. Бугюн биз магистр Макназлы Абдурагъим булан лакъыр этебиз.

Лакъырлашывну юрютген
Гъажимурат Омаргъажиев

– Оьзюгюзню гъакъыгъызда хабарлагъыз дагъы, сизин толу атыгъыз нечиқдир?

– Мени атым – Абдурагъим Сайит аль-Карим ибн Нахил аль-Гъасани. Мени агълум Пайхамарны тухумундан чыкъгъан, имам Маликни мазгъабын юрютмен, акъыдада (дин токъташывда) имам аль-Ашгъарини, супучулукъда шазали тарикъатны ёлундаман.

– Сиз къайсы алимлени алдында охугъансыз?

– Макътав болсун Аллагъа мен уллу алимлени алдында охугъанман. Къудратны Еси мени Макназдагъы ва ондан тышдагъы шайхлагъа бакъдыргъаны Ону магъа бакъ якъдагъы уллу шабагъаты. Оланы арасында оьзюне оьз девюрюнде муджадид (динни янгыртывчу) деп айтылагъан Фарид аль-Ансари, Гъамит аль-Вафи, Мугъаммад Рамазан аль-Бути, оьзюню гъакъында экинчи имам аш-Шафии деп айтылагъан Мустапа Буга, фикхде ва усульда уллу китапхананы жыйгъан Вагъату Зухайли, Шамны муфтиси Аляутдин Затари, Шамны мухаддиси

Нуруддин Итр, шайх Бисаму аль-Гъамзави ва кеп-кеп оьзгелери (оьзлеге Аллагъ рази болсун) бар эди.

– Къайсы китаплагъа гёре сиз иджазлар (токъташдырылгъан китапгъа гёре дарс берме ихтияр) алдыгъыз?

– Уллу алимлени гъар тюрлю китапларына, айырып айтгъанда сагъигъ аль-Бухарини ва Муслимни гъадислерини бары да китапларына, имам Маликни «Мувагъына», имам аш-Шафиини «Муснадына» ва оьзгелерине гёре менде уьч юзге ювукъ иджаз бар. Буссагъатгъы вакътиде «Усуль фикхни» ёлунда магистргъа охуйман.

– Сизин яшавугъузну аслу мурады негер кюрчюлене?

– Мени мурадым – адамлагъа кёмек этмек, ислам динге чакъырмакъ. Адамланы Пайхамарны сюннетлерине уьйретмек, терс инанывларын тайдырмакъ.

– Сизин булан дагыстанлылар охудуму?

– Дамаскъда мени булан хыйлы дагыстанлылар охууду, мени учун шо абурлу иш эди. Мен олар булан кьурдашлыкъ юрютдюм ва оланы Аллагъ учун сюемен. Оьзюню заманымны кеп янын мен янгыз дагыстанлылар булан йибере эдим, олар магъа «макназдан чыкъгъан шайх» дей эдилер. Олар оьр якълы кьылыкъ булан айрыла эди, » 3

Номерде:

Парахатлыкъда оьсювге не зат пуршав эте?

Мен оьлме суймеймен!

Жыйынлардагъы низамны эдеплери

Гележекде болажакъ аналаны тарбиялав

ОЛЖАНГ НЕЧИК БОЛАЖАКЪНЫ БИЛМЕ СЮЕ БУСАНГ, ОНУ АНАСЫНА КЪАРА.

Адамны юреги ачылагъан, ону алымлары, англаву, ишге гёчеген иштагълыкълары амалгъа гелеген, адам яхшы ва яман ёлда оьсеген ер – шо агъло-ожакъ. Бугюн ата-аналаны кьучакъларында олтуруп ойнайгъан сабийлер тангала бизин гележегизин кьурувчулар болажакъ. Яшны тарбиялавну кюрчюсюн ана сала. Гиччипавну гележекде яхшылыкъгъа яда аманлыкъгъа авункъу болуву анадан гъасил бола. Ондан къайры да, адатлы гьалда яш анасына ошама къаст эте.

Шо саялы ол яшгъа инсангъа хас бары да яхшы кьылыкъланы сингдирме, инг алдын шо кьылыкълагъа ана оьзю ес болма герек.

Магъаммат Алиев

Ананы школасы – шо яш тынглавлукъну ругъуна тошюнеген яда некъадар бойсынмайгъанлыкъны ёлуна таби болувну танглайгъан биринчи институт. Ана оьр даражада таза кьылыкълы болгъан чакъты,

бек яхшы варислени тарбиялар. Эгер тиштайпа асил кьылыкълы, яманлыкъдан, ачувлукъдан, гюнагъ ишлерден сакълана буса, ону яшы да шо ёл булан барыр. Оьзлени тизив тарбиялагъаны ва гъакъыллы насигъатлары учун авлетлери анагъа гъатта ол бириси дюньягъа гёчгенде рази болуп туруп. Къатынгиши-ана инсан урлукъну башы, кюрчюсю гъисаплана. Яхшылыкъ булан намус ва тюзлюк яда жамиятны кьылыкъсызлыгъы кёбюсю гьалда ондан гъасил бола. » 5

Тюркияда имам Шамилге эсделик салгъан
Тюркиядагы Ялова деген шагьарда гьали-гьалилерде имам Шамилге эсделик салгъан. Дин ва сиясат чалышывчугьа эсделик салмакьны сиптечиликни Тюркияда яшайгъан дагьыстанлылар гьерсетген. Эсделикни ачылывунда Дагьыстандан гелген кьонакьлар да ортакьчылыкь этген болгъан. Накьшубанди ва шазали тарикьатланы шайхына, Мычгьышны ва Дагьыстанны имамы Шамилге оьз ватанында бу кюйдеги эсделикни салмакь ахырына чыкьмай. Бусурман адамлар Шариатгьа кьаршы чыгьагъан булай ишге тюбюкьарадан кьатты кюйде кьаршы чыгьа. Амма Тюркияда тарихде оьз гьызын кьойгъанлагьа эсделик салмакьны янын тутгъанлар бу масъалада, кюйге кьарагъанда, уьст гелген. Бырын заманларда ата-бабалары Дагьыстандан чыкьгъанланы варислери этген иши булан яхшылыкь этгени не шекленмейгенге ошай, неге тюгюл оьз якьлыны эсделигин сакьламакь мурат тутгъан болгъан. Тыш пачалыкьларда яшайгъан дагьыстанлылар оьз маданиятына ва ватаныны адатларына бек тетекейли янаша ва билегенлерин сакьламакь, оьсюп гелеген наслугьа тапшурмакьны гьайын эте. Имамны аты да оланы арасында айрыча абурлу. Амма тюркиялы дагьыстанлылар дин янашагъан кюйге кьулакь асмагъаны багьыйлы гьерюнмей. Ислам дин жаны барланы таш суратын этмеге гери урагъаны белгили. Имам Шамилни эсделигин таш сурат салмай башгьа кюйде де сакьлама да бола, масала, орамгьа, майдангьа, китапханагьа яда межитге ону атын кьоймагьа бола.

Супулукьну Ислам диндеги ери

Август айны ахырларында Мычгьыш республиканы тахшагьары Грозныйде «Ислам динде супулукьну ери» деген халкьара ислам жыйын оьтгерилди. Бу агьвалат Мычгьыш республиканы биринчи президенти Агьмат гьажи Кьадыров тувгъанлы 60 йыл битегенликге багьышлангъан болгъан. Конференцияны Мычгьыш республиканы ругьани идарасы ва Россияны Игити А. Кьадыровну атындагы жамият фонд онгаргъан. Ёлугьувда тюрлю-тюрлю динлени вакиллери, белгили дин чалышывчулар, бизин ва тыш уьлкели жамият, сиясат чалышывчулар ортакьчылыкь этди. Мычгьыш республиканы МВД-сини башчысы Руслан Алханов айтгъан кюйде, Агьмат гьажи Кьадыров гьалиги Россияны белгили дин чалышывчуларыны бириси ва бажарывлу политик болгъан. Ол оьз мычгьыш халкьын сакьламагьа ва уьдурмагъан кюйде дюньядан гетген адам болгъан. «Ону рагьмулу ишлери бизин юреклерибизде даим кьалажакь ва республикада отгерилеген оьсюв ишлерде ол кьойгъан гьыз эсибизден таймас», – деди ол. Конференцияда ортакьчылыкь этген кьобюсю белгили алимлер Ислам динде супулукьну ерини, шариатны ва тарикьатны байлавлугьуну гьакьында, супулукьну кюрчюсю ва муратлары не экенни, Ислам динде оьсюп гелеген наслуну нечик тарбиялама герегини гьакьында кеп сьз айтды, докладлар охуду. Жыйынны Мычгьыш республиканы муфтиси Солтан Мирзаев ачды. Оьз сьйлевюнде ол республиканы бусурманлары, ругьанилер йимик, Мычгьышны биринчи президенти Агьмат гьажи Кьадыров башлагъан ёлну яны деген ва гьалиги президент Рамзан Кьадыров да тайышмай шо ёлну юрюте. Белгили бусурман алим ва ярыкьлндыривчу, Агьмат гьажи Кьадыровну охутгъан шайх Мутгьаммат Садыкь Мутгьаммат-Юсуф жыйылгъанлагьа Мычгьыш республикада паракьатлыкьгьа ва гелишивлюкге етишмекликде этилген ишде А.Кьадыровну уллу гьаракатыны гьакьында айтды. –Кьадыровланы тухумундан хыйлы-хыйлы дин

чалышывчулар чыкьгъан ва Агьмат гьажи де шо яхшы мердешни узатгъанланы бириси. Ол гьакь юрекден оьз халкьыны гьайын этген, паракьатлыкьны ва давсуз яшавну болдурмакь учун кеп иш этген. Ол вагьгабылыкь ва экстремизм йимик кьоркьунчулу ишлеге кьаршы чыкьгъан, шоланы ёкь этмек учун оьзюнден болагъан бары да ишни этген, – деди М.Садыкь. Темиркьазыкь Кавказ бусурманларыны Координационный центрыны председатели Исмайыл гьажи Бердиев ойлашагъан кюйде, Агьмат гьажи Кьадыровну ишлерин ва келпетин хыйлы йыллар ахтаражакьны ачыкь. – Агьмат гьажи Кьадыров ажайып тамаша адам эди. Ол янгыз россия оьлчевдеги дин ва жамият чалышывчу тюгюл эди, ол дюньягьа айтылгъан гьаракатчы болгъан. Ол бу дюньядан гетсе де, оьзюнден сонг ишин узатмагьа бажарагъан уланын кьоюп гетди. Атасыны ёлун юрютмеге болмакь, ону муратларын яшавгьа чыгьармагьа болмакь – бусурман учун уллу ишлерден, насип, – деди И.Бердиев. Конференцияны ортакьчыларына Азербайжанны президенти Илгьам Алиев чакьырыв кагьыз йибере. О чакьырывну Кавказ бусурман халкьланы Оьр Советини председатели, шейхуль-Ислам Аллагьшюкюр Пашазаде охуй. Онда айтылагъан кюйде, Мычгьыш республикагьа ва дюньядагы бары да бусурманлагьа паракьатлыкь ва насипли яшав ёрала. А.Пашазаде бу кепдеги «Ислам диндеги супулукьну ери» деген гележек конференцияны Азербайжанны тахшагьары Бакоде оьтгермеге таклиф этди. Бу ёрав жыйылгъанланы барысыны да кепине гелди.

Гечеги клубларда бусурманлагьа кьулулкь ёкь

Москвадагы бир гечеги клубда болгъан ишни натижасында 19 йыллыкь Иван Агафонов оьлгенлиги уьлкеде уллу пелекет ва кьавгьа гьетере. Болгъан агьвалатгьа айыплы саналагъан ябушув спортдан дюньяны чемпиону Расул Мирзаевни анасы Патимат Кьадиева оьз янашывун ачыкь этген. Ол гьысап этегени йимик, уланына бусурманланы сыйлы рамазан айында гечеги клублагьа юрюп турмагьа тюшмей эди. –Расул гечеги клублагьа юрюмеге герекемэй эди. Уьстевюне бусурманланы сыйлы рамазан айына гьюрмет этип. Бу кепдеги ерлерде яхшы ишлер этилмей. Ол буса, барды. Барса, барсын, натижасы муна булай болуп чыкьды, – дей П.Кьадиева. Мирзаевни анасы ачыкь этеген кюйде, ол оьлген яшны ата-анасында гечмекни тилемек учун иш этип Москвагьа гелген. «Олар ярай буса, авлетимни гечсин, неге тюгюл мен гьакь герти кюйде инанагьаным йимик, яшым адамны иш этип оьлюрмеге чи нечик де болмас эди, гьатта яманлыкь этерлерден де тюгюл. Амма нечик иш чыкьгъанны гьеребиз. Ярай буса, гечигиз бизден! Тарыкь буса, ол яшны анасыны алдында тизлерден турмагьа да гьазирмен», – дей П.Кьадиева. Билмейгенлеге болгъан ишни эсине салайыкь. Август айны 13-нде Москвадагы «Гараж» деген гечеги клубда Мирзаевни де, Агафоновну да арасында эришивлюк бола. Натижада москвалыгьа кьапас тийип, ол эсден тая. Авур гьалында азарханагьа гелтирилген улан, эсине гелмеген кююнде, бир-нече гюнден сонг гечине. Мирзаев болгъан ишге гьекюне, дагьы ёгьесе, эришген улан гечингенни билгендокь, ол полицияны кьолуна оьзю гелмес эди.

Дагьыстанда халкьланы бирлигини гюнюн белгилежек

15-нчи сентябрьде Дагьыстанда биринчилей республиканы халкьларыны бирлигини гюнюн белгилежек. Бу янгы байрамны оьтгеривге гьазирленивлер

энниден тутуп башлангъан. Масала, август айны 22-синде байрамны гьазирлейген кьурум комитетни жыйыны оьтгерилип битген. Жыйын ДР-ни Гьукуматыны председатели Магьаммат Абдулаевни ёлбашчылыкьны тюбюнде юрюлген болгъан. Жыйында министерликлени ва ведомстволаны вакиллери, республиканы шагьар ва район ёлбашчылары да оракьчылыкь этди. Жыйында чыгьып сьйлеген ДР-ни Гьукуматыны Председателини биринчи заместители Низами Кьазиев республиканы районларында ва шагьарларында Дагьыстан халкьланы бирлигини гюнюне багьышлап, шатлы жыйынлыр ва митинглер, олай да спорт ярышлар оьтгермеге яхшы болажакьны англатды. Информация кьуралларда бу гюнге багьышлангъан, дагьыстан халкьланы бирлигин, дослугьун ва ськьлашгъанлыкьын гьерсетеген хас макьалалар, видео сюжетлер бермеге ёралгъан.

Паранжаны якьлайгъан гиши президент болмагьа сюе

Паранжа учун штраф тьелемеге борчлу болгъан европалы бусурман тиштайпалагьа харж булан кьемек этип белгили болгъан, Рашид Некказ дейген франциялы бизмен гележек сайлаварда Францияны президентине сайланмакь учун ортакьчылыкь этмеге хыяллы экенин билдирген. Ол булай сайлавагьа кьошулагъаны биринчилей тюгюл, бизнесмен 2007-нчи йылда президент болмагьа кьаст кьылгъан, тек герек чакьы тавушланы жыймагьа болмагъан. Р. Некказ айтагъан кюйде, ол президент учунгьу сайлаварда тюзсюзлюк ва дискриминациягьа кьаршы ябушмагьа имканлыкьлар артыкь болсун деп ортакьчылыкь эте. Р. Некказ оьзбашына чыкьгъан кандидат. Оьзюне социалистический партияны сиягьына гирмеге гери урулгъанда, ол булай ёлну танглай. Оьзюню жамият чалышывуну гьакьында айта туруп, ол тиштайпалагьа паранжа юрютмеге гери урагъан законгьа кьаршы гьереген ишини гьакьында сьйлей. Бизнесмен шекленмейген кюйде, бусурман тиштайпалар олагьа бирев де гюч этмей буса, сьйген кюйде юрюмеге де, уьстюне не сьйгенни гиймеге де, шо кююнде орамлагьа чыкьмагьа да имканлылар. «Булайлыкьны олар оьзлер сайлай. Ва шо сайлавагьа гьюрметли янашмагьа тарыкь. Орамлар ва шагьарланы майданлары – эркинликни ерлери», – дей Р.Некказ. Рашид Некказ орамларда паранжа гиеген саялы штраф тьелемеге борчлу болгъан кьатынгишилеге акьча якьдан кьемек этеген фондну ачгъан болгъан. Бир миллион евро оьлчевдеги шо фонд кьоду тьелеген кьатынгишилеге компенсация бере.

www. islamdag. ru деген сайтдан алынгъан

<p>Учредитель Благотворительный фонд «Путь». Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана</p>	<p>Редактор Абдул-Азиз МИЧИГИШЕВ</p> <p>Дизайн, вёрстка Лейла ГУСЕЙНОВА</p>	<p>Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 77-42079 от 24 сентября 2010 г. Индекс 51325 При перепечатке ссылка обязательна.</p>	<p>Тираж 3.370 экз. Адрес редакции 367015, РД, г. Махачкала, ул. Азиза Алиева 2. Тел.: (8722) 61-00-64.</p>
<p>Редакционный совет Председатель редакционного совета муфтий РД Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ Асхабали МУРЗАЕВ</p>	<p>Менеджер Мухаммад ХИРИЯСУЛАЕВ Абдусабир АХМЕДОВ</p>	<p>Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты «Ас-Салам». Отпечатано в ООО «Дом печати» по адресу: пр-т Акушинского, 20.</p>	<p>По вопросам подписки и доставки обращаться по телефону: по Республике Дагестан — 8-988-699-28-24 по г. Махачкале — (8722) 914-222.</p>
<p>Главный редактор Патимат ГАМЗАТОВА</p>	<p>Газета зарегистрирована Федеральной службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций.</p>	<p>Заказ № _____ Сдано в печать 19 сентября 2011 г. в 21:00.</p>	<p>E-mail: assalamweb@gmail.com; www.assalam.ru</p>

Супулукъну гери урагъанлар динни кюрчюсюн гери ура

1 « шо кылыкъланы биз олардан ала эдик. Шо кылыкълар да динге кьуллукъ этивю, инамлыгъы, аз сёзлюгю да булан белгиле эди. Аллагъны ﷻ буйругъуна гёре магъа Да-маскъа бир-бир илмулардан дарс берме имканлыкъ болду. Дагъыстанлылар магъа къайсы буса да бир китапны охума тилегенде, мен шосагъат оланы тилеклерине селене эдим. Нечикчи, оланы таза юреклерин, илмулары уйренме гъасиретлигин биле эдим.

– Сизин муалимлеригиз супучулукъгъа нечик янаша эди?

– Къуръангъа ва Суннетлеге кыйышывлу гелеген имам Жунайд аль-Багъдадини супучулукъ ёлундагъы саяфу салыгъинлени гъакъ супучулукъгъуна олар барысы да яхшы янаша эдилер.

– Бугюнлерде супучулукъну агъамияты нечикдир?

– Супучулукъ юреки тазалай, ругъну тарбиялай, Аллагъгъа ﷻ ва Ону Расуллагъына ﷺ бары да бусурманлагъа Аллагъ учун сюювно булагъы гъисаплана. Супуну ёлу иманны беклешдиривге, гъакъ тюзлюкню гёрсетивге болушлукъ эте, иманлыкъгъа уйрете ва чинкъеси Аллагъны ﷻ англавну ёлуна элте. Гъадисде айтылагъан кюйде, Аллагъ бусурманланы тыш гёрюнюшюне тююл, юреклерине къарай, шогъар гёре гъар бусурмангъа озлени юреклерин тазалама тюше. Шо ягъындан да янгъыз супучулукъ кёмек этме бола. Башгъа сёзлер булан айтгъанда, супучулукъ – о Ислам динни юреги, Шариат ишлер буса юрексиз болма тюшмей.

– Супучулукъну гери урагъанлагъа байлавлу сизин пикругъуз нечикдир?

– Ким супучулукъну гери ура буса, динни кюрчюлерин гери ура. Белгили кюйде, Ислам динде уьч кюрчю бар: Иман, Ислам, Игъсан. Игъсан – шо ругъну, юреки тарбиялав, шо кьулну ол Аллагъны гёрегенде йимик сужда кылым уйретеген школа, шайыхлар – олар ругъну тарбиялавчулары, олар кьулгъа Аллагъгъа тюшонме кёмек эте, юрегин Яратгъаныбыз булан байлама уйрете. Шолар барысы да гъакъ супучулукъдур, шо Игъсанни даражасы. Шо ёлгъа биз не ат бере-геник: супучулукъму, зухдму, ругъну тарбиялавму – башгъа тююл, мурат бир – Игъсанни ёлуну даражасы. Супучулукъну гери урагъанланы дини толударажада тююл, неге десе, Аллагъ бизге юреки тазаламакны буюра. Къуръанда булай айтыла (маънасы): **«Юрегин ва огъар кыйышагъан келпет берген ва кылыкъсызлыкъ ва Аллагъдан кюркьув берген булан ант эмен! Аллагъгъа сужда кылыб булан напсын тазалагъан уллу уьстюнлюк къазаныр, ким гюнагъ ишлер этген, сужда кылыбну кыйгъан буса, зарал гёреп»** («аш-Шамсу» сура, 7-10-нчи аят).

– Сиз Сайт Апенди шайыхны гъакъында эшитгенмисиз?

– Эшитгенмен, озюн Аллагъ сакъласын. Яратгъаныбыз ону булан ёлукъма магъа имканлыкъ берип деп умут эмен. Огъар етишме болсун учун, Къудратны Еси адамланы юреклерин

о шайыхгъа авункъу этген. Шайыхланы соймей нечик бола, нечик чи, олагъа бакъгъан эдеп – шо Аллагъгъа ﷻ сужда этмекдир. Эгер магъа ону гёрме несип болса, ону кьолун оьпме, къучакълама, юрегимни ону булан байлама, Ону юреги толгъан Аллагъ берген шавла булан къатнашма сюемен. Огъар Аллагъ рази болсун!

– Къалп салафитлер, Аллагъ кёкде деп айтып, ону яратывларына ошата. Шо Пайхаммарны ﷺ ва ону агъапларыны дин инанывларына къаршы чыкмаймы?

– Аллагъ кёкде яда Ол Аршда олтургъан деп токъташдырагъанлар шону булан Аллагъны ери барны гёрсете. Шону булан олар аятланы ва гъадислени тувра маънасына таяна. Гъакъкъатда шо ёрукълу гёз алгъа гелтиривлер агълю сунна валь жамаатны токъташдыривларына къаршы чыгъа – нечик чи Яратгъаныбызны яратывларына ошавну гери ургъан. Аллагъ учун дазулар, якълар, бошлукълар ёкъ. Аллагъ къайда буса да бир якъда яда къайда буса да бир ерде деп айтма ярамай. Къуръанда туврадан-тувру таржума этгенде шулай маънаны береген аят бар: **«Тахгъа минежек Рагъмулу»** («Таха» сура, 5-нчи аят). Аллагъ Аршда олтурмагъан ва шо гъакъда имам ар-Рази шулай айтгъан: «Эгер Аллагъ Аршда олтургъан буса, Ону Аршны алып юрютген малайиклер алып юрютген болуп чыгъа. Ону алып юрюй буса, Аршны алып юрюйген малайиклеге Ону гъажатлыкъы бар». Шолай токъташывлардан бизин Аллагъ сакъласын! Яратывлагъа Аллагъ гъажатлы тююл. Уллу имамлар Аллагъгъа ошатыв яратывлагъа къаршы такфир (инанмаслыкъны айыплав) чыгъаргъан. Мисал учун. «Фагъава аль-Хиндияти» деген китапда гъанапи алимлер Аллагъны ерде мекенли кюйде токъташдырагъанлагъа такфир чыгъаргъан. Имам Маликге Аллагъ тахгъа мингенини гъакъында сорагъанда, имам булай жавап берген: «Тахгъа мингенлиги белгили, нечик мингенлиги белгили тююл ва шо гъакъда сорамакъ айыплама тюшеген янгылыкъ». Имам аш-Шафии булай деген: «Аллагъ болгъан ва Ону учун ер болмагъан, Ол шо ерни яратгъан, ва Ол алда йимик, шо ерни яратгъынча алда йимик болгъан: гъакъкъатда Ону учун алышыныгъа ёл берилмей». Агълю сунна валь жамаатны токъташыву шолай.

– Тавассулгъа байлавлу не айтма боласыз?

– Тавассулгъа изну берилгенликни исбат этивлер кёп бар. Гъатта къалп салафитлени шайыхы Мугъаммад ибн Абул-Вагъгъаб да тавассулгъа изну бере. Огъар янгур тилемекни гъакъында сорагъанда, ол булай жавап берген: «Муъминлени ортакъчылыкъы булан этилеген тавассулгъа къадагъа салынай. Тилекде булай айтыла: «Мен сагъа сени расулунг Пайхаммарны ﷺ яда вакилерингни, яда муъмин кьулларынгни ортакъчылыкъы, яда белгили бир къабурну яда башгъасын гёз алгъа тутуп, ону кырыгъында туруп тилеме герек». (Фатва Мугъаммад ибн Абдул Вагъгъаб, 3/68). Халиф Мансур гъажгъа гелип, Пайхаммарны ﷺ къабурну уьстюне баргъанда, имам Малик-

ге: «Абу Абдиллягъ, магъа Кыблагъа яда Пайхаммарны ﷺ ягъына багъып дуа этме герекми?» – деп сорагъан. Имам: «Ондан бет бурма, ол – сени арачынг ва сени ата-бабанг Адамны, Аллагъны да арасындагъы, арачынг. Пайхаммаргъа ﷺ бурлукъ ва ону ортакъчылыкъы булан шабагъат тиле, ва сагъа байлавлу шабагъат тилеме Аллагъ изну бережек», – деп айтгъан (Ибн Гъажар «Жавгъару Мунзим» деген, Къази Ияз «Шифа» деген китаплардан). Олай да имам ан-Навави тавассулгъа изну берилгенни гъакъында айта. Шогъар инанма сюегенлер «Аль-Мажму» деген китапны охума бола, 8/282. Имам ас-Субуки булай айтгъан: «Пайхаммарны кёмеклиги булангъы тавассулгъа бары да гъалларда: яратылгъынча алдын, яратылгъандан сонг, оьлгенден сонг, барзахда болувну (адамны жаны кыямат гюнге ерли болагъан ер) арасатда адамлар тирилгенден сонг, жэннетде изну бериле» («Шифау аль-Аскам фи зиярат Хайри аль-Анам», 8/161). Башгъа далиллер де бар, тек гъакъылы тюзлеге шулар да таманлыкъ эте.

– Нечик ойлаласыз, къалп салафитлени мурады недир?

– Къалп салафитлер ойлалашгъан кюйде, олар – гъакъ герти бусурманланы сакълангъан группасы, къалгъан озлеге буса, адашгъан ёлда дей. Сонг да, оланы гъариси, уллу алимлерден де яхшы билемен деп ойлалаша. Биз оларда илиякъсызлыкъны гёребиз. Олар озлени тыш гёрюнюшю, сакъал кююву, балакъларын чююрювю булангъы, айрылыву булан, сайки, Пайхаммарны ﷺ суннетлерине уйрете; олар Расуллагъына ﷺ суннетлерин герти кюйде биливден арекдеги авамлар. Оланы чалышыву Аллагъны рази этмейгенге, янгъыз бусурманланы арасында ярылашдыривну тувдурмакъ учун бусурман пачалыкъларда вагъгъабылыкъны яйгъан душманлагъа разилик гелтирме болагъангъа шеклик тувулунмай.

– Бизин Дагъыстанда, ислам билими ёкъ адамлар, Къуръанны тувра этилген таржумасына кюрчюленип, бусурманлагъа имансызланы уьлкесинде яшама ярамай деп токъташдыра. Билими бар адамлар шо гъакъда не айта?

– Бир тайпалар гъадисни тувра маънасын ала ва шону кюрчюсюнде ялгъан фатва чыгъарып, сайки, имансызланы уьлкесинде яшамакъ гери урула, шоллукъда Европада ва башгъа пачалыкъларда яшайгъан кёп санавдагъы бусурманлар кыйыкъсытыла деп билдире. Шолай ялгъан фатваланы да гъадисни герти маънасын ва ону арагъа чыгъывуну себеллерин англамайгъанлыкъдан ялгъан алимлер чыгъара. Гъаллар алышынагъанда, шогъар гёре къарарлар да алышына. Къарарлар буса къайсы буса да бир далил деп гъасил болуп чыгъарыла. Бусурман тююл гъар тюрюл уьлкелерде яшавлукъ этеген бусурманлардан Ислам дин учун пайда бар: дагъысын айтмагъанда, Европада тергев этигиз – шонда уьч юзге ювукъ межит бар, имансызлар гъар гюн дегенлей Ислам динни къабул эте. Шогъар да оланы уьлкелеринде яшайгъан бусурманлар болушлукъ эте. Шогъар гёре биз, имансызланы уьлкелеринде яшамакъ гери урула деп айтмайбыз.

– Дагъыстанлылагъа не ёрар эдигиз?

– Дагъыстанны бусурманларына паракъатлыкъда ва онгайлыкъда яшамакъны ёрайман. Я Аллагъ, сизин юреклеригизде бир-биригизге бакъгъан сююв, Аллагъ учунгъу муъминлик даимликте сакълансын.

– Къужурлу лакъырлашыв учун сизге баракалла болсун, Абдурагъим. Аллагъ сизин бары да гюнагъларыгъыздан гечсин, барыбыз да женнет агълю болайыкъ. Амин!

Парахатлыкьда оьсювге не зат пуршав эте?

Кавказда кьан тегюле, жагьиллер де, кьартлар да, тиштайпалар да, яшлар да оьле. Оьлюм бир затны да англамай. Адамланы оьчлюк ва ачув кьуршаса, оланы кьолунда да савут болса, гючлю кьоркьунч ким экенине кьарамайлы, барысына да: айышлылагьа да, айышсызлагьа да яйьла.

Агьмат аш-Шулани

Парахатлыкьга чакьырагьан тавушлар эшитилгенде, шо тавушлар булай геч неге чалынагьаны тамашагьа кьалдырды. Оьлюлеге байлавлу план толуп, шо тюкенлени япма заман болгьанмы экен? Парахатлыкьга байлавлу сиптелеге кьулакьастгьанда, дагьы да кеп суаллар тувулуна. Неге буса да, ибн Абдулвагьгапны идеяларыны якьчыларыны да, оьзге бусурманланы барысын да ярашдырмакь таклиф этиле. Тюз, оланы арасында уллу идеология башгьалыкьлар бар, тек савутлу кьаршы турув деген затны гермейбиз. Кьайсы буса да бир идеологиядан ёлбашчылыкь алып, адатлы ватандашланы янындан вагьгабыланы оьлтюргенликге шагьатлыкь этеген бир далил де ёкь. Бириси якьдан буса, гюч этивге чакьырывлар этиле ва яшавгьа чыгьарыла – онлар булангьы имамлар, ругьаны чалышычулар оьлтюрюлген. Дагьы да такаррлап айтаман, эки де якьдан болагьан эришивлюк оьчлюкню тувдурма бола деген ойгьа гелтире, тек шолай оьчлюк ёкь. Гьакьыкьатда кьаршы турувда кьайсы якьлар ортакьчылыкь эте? Бугюн кьаршы турув ибн Абдулвагьгапны идеяларыны якьчыларыны да, гьакимият кьурумланы да арасында юрюле. Бирлерин террор ишлерде

оьлтюрелер, башгьаларын – хас операцияларда... Ва шо кьардаш кьардашны оьлтюреген даву токътатмакь учун, сёлешивлени столуну артында олтурма тюше – дагьы ёл ёкь. Бир-бири булан кьаршы турагьан якьлар гележекде парахатлыкь болдурмакь учун не ёрукьлу ишлер булан аркьайынлыкь этме бола? Пючо бар структураланы ягьындан шо уьлкени оьр башчыларыны буйругьу булан этилме бола. Ондагьы масьала четим тююл – бары да зат кьатгы кюйде иерархиягьа таби. Четимликлер кьаршы турагьанланы бириси ягьындан тувулунма бола. Биринчилей, кьайсы буса да бир ёлбашчы кьурум бармы экен? Сёзю агьамиятлы ер тутагьан адамлары бармы? Гьалиге шолайлар герюнмей. Шо да англашыла, аманлыгьын сакьламакьны мурады гез алгьа тутула... Эгер шолар белгили

политика кеслер буса? «Агьачлыкь кьардашлар» булангьы аралыгьын герсетип, олар оьзлени абурсуз болувну кьоркьунчлугьуна салма бола. Мунда бек четим масьала – оланы яшыртгьынлыкьдан чыкьма инандырып – тюшюндюрюп болмакьны иши токътагьан. Экинчилей гележекде оьлтюрювлер узатылмажакьгьа не булан аркьайынлыкь этме бажарыла? Бандит боевиклени ишлери белгили бир идеология уьлгю булан онгарылгьан шо гьакимликни такьсырсызлыгьындан, коррупциячылыгьындан тынч оьч алыв тююл. Мунда Ислам динден тышдагьы гьакимиятлыкьгьа, «тагьтну» гьакимиятлыкьгьа кьаршы ябушувгьа этилеген чакьырывлар бар. Сайки, шо чакьырывлар Кьурьанны ва сюннетлени исбат этивчю кюрчю базасы булан беклеше. Шогьар байлавлу не этме герек? Шолай инам-

лыкьны янгьылышыгьын токъташдырмаса, «агьачлыкь кьардашланы» якьчылары шогьар мюкюр болмаса, гележекде де оьлтюрювлер болмас деп бирев де аркьайынлыкь этме болмажакь. Шо чу парахатлыкь болмай, янгьыз заманлыкьгьа даву токътатыв бола. Не тюрюлю питне де кьаршы турувланы кьайтара оьрчютме бола. Ачыкьгьа чыкьмай турагьан душманланы идеология базадан магьрюм кьоймакь учун бары да фронтларда, бары да маьлумат кьуралларда генг кюйдеги пропаганда ишни кьурма герек. Шо ишге де дюнягьа белгили дин алимлени кьуршама тюше. Бусьагьатгьы вакьтиде шолай гьаракат гьис этилмей. Парахатлыкьны процессини идеяларыны гьакьында ярым йыл алда Дагьыстан халкьларыны сьездинде де айтылгьан эди, тек гьалиге пачалыкь булан дав юрютювге этилеген чакьырывланы айыбын ачывгьа бакьдырылгьан якьда бир абат да алынмагьан. Ибн Абдулвагьгапны идеяларыны якьламайгьан бусурман дин алимлени далиллерине экстремистлер гьатта кьарама да кьарамай. Шондан булай гьасил чыгьа: шолай далиллер оланы оьз ич арасындан чыкьма герек. Тек шолай этилмей. Гьасил чыгьагьан кюйде гьакимият кьурумланы парахатлыкьны якьчылары башлагьан ишге инамсызлыгьыны себебинден гьакьыкьатда о яшавгьа чыкьмай кьала. Тапшурмалы сёзлер булан айтгьанда, шоллукьда яш тувмай кьалса, багьыйсыз болажакь. Буса да, оьлюмлер токъталмай, гьар гюн янгьы-янгьы кьурбанлар бола. Парахатлыкьны мюдурувну гьар гюн, гьар сагьат, гьар минут артгьа салыв адамны яшаву учун бек багьа токътай!

Мен оьлме сюймеймен!

Маршруткада, шофёрну кьырыындагьы ерлерде олтуруп, экев бара. Эшикни кьырайында олтургьан эсли чагьындагьы семиз адам, сыйлы оразаны рамазан айы етишгенге де кьарамайлы, терезени шишасын эниш тюшюрюп, сабур кюйде герюрюп, сигарет тарта. Ону яннавурунда олтургьан улан буса, сигаретни тютюнюн ва ийисин бек ушатмай. Тек, кюйге кьарагьанда, йылларыны аралыгьындагьы башгьалыкьны гьисапгьа алып, улан о гишиге айып этме ва сигарет тартма деп тилеме болмайгьангьа ошай эди. Ювукьлашып гелеген бурунчакьгьа гьазирленмек мурадта шофёр машинин ёлну орта боюна бурду. Шо мюгьлетде улан шу арада маршрутканы токътатмакьны тиледи. Тек маршрутка светофорну кьызыл ярыгьына токътагьан сьдра машинлени артында ерлешгенге гере, тыгьыслыкьдан маршрутканы ёл ягьада токътатма бажарылмай эди. Шогьар гере шофёр, эшикге ювукьда олтургьан гишиге, бираз замангьа чыгьып, улангьа тюшме имканлыкь бермекни илиякьлы кюйде тиледи. Тек о эсли гиши кьзапланын: «Сен не дейсен, мени оьлтюрме сюемисен! Мен оьлме алгьасамайман ва машинден чыкьмайман, ёл ягьагьа оьзюнг сюйген

кюйде кьысыдырыл», – деди. Шофёр дагьы да, агьылып гелеген машинлер бар тура кьысыдырылма бажарылмайгьанны арив этип янгьыдан илиякьлы кюйде англагьды.

Ибрагьым Ибрагьимов

«Геремисен, машинлер токътап тура, сени бирев де йыкьмажакь. Уланны йиберип, шосагьат кьайтара минежесен!» – деп тилей шофёр. Шондан сонг бурнуну тюбюнден бир затлар сёлеп, ол уланны машинден чыкьма кюйду, ва кьайтара минди. Мен маршрутканы гьайдавучусун якьлап, пассажирни кюлкюге тутмакьны мурадын салмайман, – гертиден де бу ишде шофёр тюз тююл эди. Маршруткаланы токътатмакь учун шогьар герсетилген ерлер бар. Тек иш онда тююл. Сигарет тартагьан пассажир айтгьан: «Мен оьлме сюймеймен», – деген сёзлер башымдан таймай. Сыйлы Кьурьанда Кьудратлы Аллагь булай дей (маьнасы): «Айт: «Гертисин айтгьанда сиз оьзюнден кьачагьан ажжал шексиз кюйде етишежек. Сонг сиз тирилежексиз, яшыртгьын ва ачыкь затланы билеген Кьудратны Есине кьайтажакьсыз» (Тафсируль Жалалайни, сура «Аль-Жумуа», 8-нчи аят). Сигарет тартыв айрокьда сыйлы рамазан айда гери урулагьанны биле

туруп, эгер гьали оьлсе ол, Кьудратны Есини алдында бек багьыйсыз гьалда токътажакьны англаса да, о гиши гюнагь ишин узата. Амма оьзюню яшавун сакьламакь учун ол, о орамда агьылып гелеген машинлени алдына чыкьма сюймей. Тек оьлюм маршруткандан чыгьывдан гьасил болмай чы. О адамны артындан не ерде етишме бола. Инсан учун Кьудратны Еси токъташдыргьан болжал битгенде, ол нени булан машгьул экенинден гьасил болмайлы, Азрайил малайик гележек. Оьлюмден кьутулув ёкь. Кьудратны Еси Аллагь сыйлы Кьурьанда булай айта (маьнасы): «Ондагьы гьар ким ёкь болажакь, оьзюню

макьтавлугьу ва кьыйматлыкьгьы булан Кьудратны Еси кьалажакь» (Тафсируль Жалалайни «Ар-Рагьман» сура, 26-27-нчи аятлар). Бу дюняда оьлюм гелмейген ер ёкь. Ажжал етишгенде, бир врач да, бир багьыв да яда дарман кёмек этмежек. Гьали адамлар аслу кьоркьунчлукьгьа – ажжалгьа кьаршы илмуну пайдаландырма кьаст этелер. Тек шо умутлар ва кьастлар уьстюнюлукьге гелтирмей. Чинкдеси, адам оьзюне янгьыз оьрден берилген болжалда оьмюр сюрежек. Шо болжалны ичинде де адам оьзюн янгьыз яхшы якьдан герсетме герек. Пюнагь иш этегенде, биз негер умут этебиз, кимге аркьа таяйбыз?

Гележекде болажакь аналаны тарбиялав

1 « Асруланы боюнда Кавказда ва Россияда аглю иерархиялы болган: ата, ана, уллата, улана – уллулар, агъа-инилер, кызардашлар – гиччилер. Аглюню гьар адамыны бу иерархияда оз ери болган. Эр – савлай аглюню тыш якълавчусу, ол тувулунаган масъаланы чечивде кьарар чыгъарып бажарма ва озюню аглюсю учун жавап берме герек, аглюню ичиндегилени бир-бири булангы аралыкъланы да ол ёрукълашдыра. Олжа – уй ишлени юрюте, яшланы тарбиялай. Кёбюсю гезиклерде аглюдеги гьалны ол ярата. Шолай аглюдегилер загьатны сююву ва рагьмулугьу, гишиге юреги авруйгъанлыгы ва ачыкълыгы – тюзлюгю булан айрыла. Олар даим де башгъалагъа кёмек этме ва оланы якълама гьазир.

Ананы аглюдеги ерини гьакьында айрыча токътайыкь. Ана о аглюню юреги ва жаны. Бары да уй ишлерде ананы ортакъчылыгы олагъа низам ва ёрукъ болдура. Юрегине англав гелген ва ич рагьмулукъгъа ес болган тиштайпа оз ожагьында хрусталь люстрагъа парх бере. Шону астаракъ чайкьатсанг, уйде сигьрулу тюзлю ярыкь шавлалар лансыллай. Тиштайпаны лап тизив безендиреген зат ону тазалыгы, асил кылыкълыгы, кылыкь-ругъ токъташыву ва эрине гьалалыгы.

Яшланы тарбиялану масъаласына сайдан янашаган кьатынлар да кьаршы бола. Адатлы гьалда, шолай кьатынлар озлер тарбиялы тюзюл, билими етишмейген авамлар. Оланы яшлары осе, тек кьар гьайванланы даражасында кьала: оланы гьеч кьайда-кюйлер, илиякълыгы, ич ва тыш куьтурасы болмай. Эгер анасы яшларын яман тарбиялагъан буса, ол ангы оз авлетлерини тюзюл, гележек наслуланы яшавун да бузган бола. Шолай ана янгыз тыш гёрюнюшо булан тиштайпаны эсге сала. Ол кьайда болса да нечик юрекни де сёндюрердей кьарангылыкь ва туман баса. Яшны озювюнде ананы гьаракатын ташдыра туруп, Наполеон Бонапарт булай айтган: «Гележекде яш нечик оьр кылыкълы яда чёпге де тиймейген адам болуп озсежеги толу кюйде ону анасында гьасил бола». Гьатта лап яман ата-ана да озлени яшлары яман юрюшлю ва кылыкьсыз болуп озгенни суймейгени шеклик тувдурмай. Шогъар гёре гележекде болажакь аналаны гьазирлевню ва тарбиялану уллу маънасы бар. Нечик чи, ана кылыкь ва кьаркьара якъдан сав наслуно яратывну башы гьисаплана. Нечакьы ичибизбушса да, гьалиги жамиятта шо масъалагъа тийишли тергев берилмей. Кызы озсегенде, ата-анасы ва ювукь кьардашлары огъар умутлукь ва илиякълыкь булан янаша. Олар бу кызда гележек наслуно кьурувчусун гёре. Яш заманындан тутуп ону эркелей ва аявлай. Кызы эсли болганда буса, ата-ананы ону гьайын этивю ва огъар бакъган якъдагы кьоркьунчлугьу кёп керенлер арта: ата-ана даим кызыны гележени гьакьында ойлаша, ону яхшы кылыкъларда тарбияламакьны кьастын эте, намусун жьйма уйрете. Ана ймик кызыга бирев де таьсир этме болмай. Буса да кызыларына яхшы кылыкь синдирип ва этика нормаларына уйретип болмайган аналар бар.

Кызылагъа сабий заманындан башлап дин ягьындан тарбия бермек гьажатлы. Олар аслу уй ишлени юрютуп болма герек. Тек кёбюсю аналар озлени дасузус ва бир-бирде яшгъа зараллы сююву булан авлетлерин буза. Олар уй кьуллукълар булан кызыларын авара этмей, натижада эрге баргьанда, кызылар кёп кьадардагы масъалалагъа уруна. Адатлы гьалда, ананы зараллы хасияты бар буса, кызыны алымлары аз зараллы болмажакь. Натижада ону яшаву бек четим болажакь. Халкь арада: «Олжанг нечик хасиятлы экени билме сюе бусанг, ону анасына кьара», – деп негьакь айтылмай. Кызыяшларда эртен тёшекден тез турувну алымын болдурмакь бек агъамиятлы. Кызыяшланы билими оланы юреклеринде кьайгыда ортакъчылыкь этивню ва башгъалагъа талчыгьывну гьислерин тувдурвгъа болушлукь этме, олай да ругъун беклешдирме герек. Татывлу ашлар, тигив, согъув этме бажарывлукь кызылар учун бен гьажатлы. Жагьил тиштайпаланы кёбюсю яшланы тарбиялану ва олагъа кьаравну кьайдалары булан таныш тюзюл. Шо себепден шолай билимсизликни бажарывсузлукьну кьурбанлары болуп токътай. Шону аслу себеби де – бу тайпа тиштайпалар яш чагьында тийишли затлагъа уйренмегенликде. Кызыяшлар янгыз анасындан уйренме болагъан затлар бар. Олай да кызыяшланы гёзлери уяльвну ва саламатлыкьны гёрсетеген болсун, юреги буса тартынынву билсин учун уйретме тарыкь. Оланы кылыкъларында оьктемлик, уллу юреклик ва озюн оьр тутув болмаьын учун уйретме тюше. Тюз тарбия гелинге берилеген бай сепден минг керен де артыкь. Ата-аналар яшларын,

айрокьда кызыяшланы дагьы да кёпкёп затлагъа уйретме борчлу, демек: – башгъа адамланы ишлерине сугьулмамакь; – бары да адамлар булан парахатлыкьда яшамакь; – гьар даим де уллулагъа гьюрмет этмек; – ата-анасына ва ювукь адамларына абур этмек; – юрегинде кызыганчылыкьгъа ва гюнчюлюкте ер бермемек; – эгер арада кьаршылыкь турув болса яда кызы янгьылышган буса, арз этмек учун ата-анасына чапма герекмей; – нечик шартларда да кьардаш байлавлукъланы йырма, ювукь адамланы юреклерин бузма ярамай, оланы кьайгылы ишлеринде ортакъчылыкь этме, кьуванчыкъларында шатланма герек. Кызы, гележекде болажакь ана, гележекде болма имканлы багъыйсыз гьаллардан кьутулмакь учун, ол кылыкълы, гьисаплы болма герек. Неге десе, уй болувну яргьысы адат – мердешлер булан, яргьысы чьдамлыкь булан байлавлу. Кьызыяш гелешмиш болагъан заман етише. Ол озюню анадаш ожагьындан хыйлы башгъалыгы булангы ят ожакьгъа геле. Шо ол бютюнлей башгъа адамлар булан бир тил тапма герекли ер. Озюню янгьы кьардашларына ярамакь учун ону кьатмаган инбашларына уллу жаваплыкь салына. Ол бу ожакьны яшав гьалын кьабул этме, озюню бары да эсги алымларын янгьы ожагьыны посагьасындан тышда кьойма герек. Ол (гелин) эки тухумну бир-бири булан байлайган кёпюр болуп токътай. Ол алда бир-бирине бютюнлей ят болган адамланы кьардаш эте. Уйленив эки кьаркьараны, эки гьакьылны, эки юрекни, жанны ва

кысматны арасындагы байлавлукь гьисаплана. Эгер арада разисизлик тувулунса, шо бузулвгъа ва айрылвгъа гелтирме бола. Шогъар олжа башлап озюн айыплы гьисап этме герек. Неге тюзюл, ол озюню илиякълыгы булан арадагы татывсузлукьну ёрукълашдырма, озюню йымьшакълыгы булан сынгьанны байлама, озюню сююву булан бирев-биревню англавну ювукълашдырма герек. Тиштайпаны чьдамлыкьыны, ювашлыкьыны, гьакьылыны токъташгьанлыкьыны яхшылыкьындан сёзсюз кюйде шо муратгъа етишме бажарылыр. Эгер эр-кьатынны арасындагы эришивлюк айрылвгъа гелтирсе, насип насипсизликте, сююв – сувукьлукьгъа, дослукь душманлыкьгъа айлана. Шогъар гёре, увакь-тюз татывсузлукъланы уллу кьалмагьаллагъа айландырма ярамай. Уллу от тюшювлер де гиччи учгьундан башланганны унутмагьыз. Бары да затгъа сюювню ва гьюрметни, биригивню, разиликни ва эки де эр-кьатында якъланывну гьислери булан янашма герек. Динге, олай де бир-биригизге бакъган якъда гьюрметли янашыгьыз. Наслуланы загьатны, эркинликни сююв ругьда, гелишликде, оз халкьыны адат мердешлерине, динине гьюрметли янашывда, шоланы сакълавда тарбиялав бизин аслу борчубуз гьисаплана. Тангалагьы жамият озюнден кьурулажакь намуслу адамланы тарбиялав жаваплыкьы инг алдын ва сёзсюз кюйде аглюню уьстюне тюше. Темабызны тюрк философ Ф. М. Гюленни: «Инсан! Янгьы сен яш табасан, дагьы башгъалар тюзюл! Ону да оьр дюнья даражагъа лайыкълы болагъан кюйде тарбиялама герек – шо сени борчунг!» деген сёзлери булан тамамлайбыз.

Жыйындардагы нызамны эдеплери

Гъюрметли бусурманлар! Кёбюсю гезиклерде биз эс этеген кюйде, адамланы къуршап оьтгерилеген жыйындар аслу гъалда Шариатны этика номарларына жавап бермей. Эр ва кьатынгишилер, бир столну артында олтура, спирти булангъы ичкилени иче, оьргислерде бир-бири булан сёйлей, бир-бирин хорлай. Къысгъача айтгъанда, гюнагълы жыйындар оьтгере, шолар учун да о дюньяда жавап берме тюшежек. Биз билеген кюйде, Ислам дин оьзлени юрютмек ва тюз турмакъ учун адамлагъа о дюньяда да, бу дюньяда да пайдалы болажакъ лап герекли къайдаланы токъташдыра.

Ансар Рамазанов

Адамлар жыйылагъан ерлерде, жыйындарда болма герекли нызамны этика къайдаларын гелтирейик:

1. Мажлисге гирегенде шулай дуаны охугъуз: «Аллагъумма инни асълука хайраль-мавлиджи ва хайраль-махраджи, бисмиллагъи валяджна ва бисмиллагъи хараджна гъалля раббана таваккална».
2. Залгъа гирегенде, шо умуми жыйын буса, ягъадагъы бош ерде олтуругъуз. Эгер жыйында аз адам бар буса кычырып саламлашыгъыз, барысыны да кьоларын алыгъыз ва гезикге гёре ягъада олтуругъуз. Пайхаммарны ﷺ асгъабасы Жабир булай айтгъан: «Пайхаммарны заманында жыйындарда бизге гезик гелген ерде олтура эдик» (Абу Давуд).
3. Башгъа адамны тургъузуп,

ону еринде олтурмакъ этиканы бузув бола. Имканлыкъ бола туруп, олтургъанлагъа йылышма, шолукъда, янгы гелген адамгъа олтурма имканлыкъ берме тюше. Гъадисде булай айтгъа: «Сиз еригизден турмагъыз ва башгъа адамны еринде олтурмагъыз, йылышып, башгъа адамгъа олтурма кёмек этгиз» (Аль-Бухари ва Муслим).

4. Эки яндагъылары тарлыкъгъа салагъан турушда, яни аякларынын кырында олтургъанлагъа багъып узатып олтурмакъ этиканы бузув гысаплана. Савлугъу булан байлавлу болуп ва башгъа себеплеге гёре шо ёрукъда олтурма тюше буса, – о башгъа масъала.

5. Эгер ким буса ди бирев, еринден туруп, кьуллугъуна жыйындан чыкъса, ол къайтып гелмежекни тюзюн билмейли, ону ерин елеме тюшмей. Эгер сиз ону ерин елесегиз, ол къайтып гелгенде, берме герек.

6. Эгер жыйында уьчев ортакъчылыкъ эте буса, экевге бир-бири булан сёйлеме ошамай. Нечик чи, шолай гезиклерде уьчюнчо адам оьзюн артыкъ гысаплама яда ону шеки ойлар къуршама болур. Гъадисде булай айтгъа: «Сиз уьчев бар бусагъыз, башгъалар гелмей туруп, экевюгюз сёйлемегиз. Шо уьчюнчоюгюз кепин бузма бола» (Аль-Бухари ва Муслим).

7. Оьзюнгни яхшы ишлерингни онг якъдан башламакъ: залгъа гирегенде ва чыгъагъанда, онг аякъдан абатланмакъ, кьолларын алмакъ жыйынданы этикасын

сакълав гысаплана.

8. Эгер адамлар жыйынгъа йыракъдан гелген буса, олагъа гъюрмет этип, еринден турма, саламлашып, абурлу ерлеге олтурма тюше.

9. Жыйын битгенде «Аль-Аср» сураны охув жыйынгъа гъюрмет этивню этикасын сакълав бола. Сонг: «Субгъанака аллагъумма ва бигъамдика, ашгъаду алля илягъа илля анта, гъамилту суан ва заламту нафси, асгагъфирука ва атубу илайка» деген дуа охула.

10. Гъадисде булай айтгъа: «Шо дуа охулса, жыйында айтылгъан ва оьзюне ёл берилмейген сёз учунгъу гюнагъдан чайыла» (Ат-

Тирмизи, Байхаки).

11. Лайыкълы ва абурлу адамгъа тергевлю кюйде ва ону бёлмей тынгламакъ жыйынны этикасын сакълав бола. Гъадисде булай айтгъа: «Пайхаммар сёйлейгенде, асгъабалары тергевлю кюйде тынглагъан ва шонча да чувлукъ болгъан чы, гъатта къушлар да рагъат кюйде оланы башларына кьонма бола болгъан!» (Ат-Тирмизи).

12. Жыйынны нызамны этикасын сакълай туруп, кимни буса да биревню кепин бузагъан кюйде масхара этме ярамай. Гъадисде булай айтгъа: «Кимесе бирев, башгъаланы кюлетмек учун, реплика эте (сёз кьоша)

ва шо увакъ-тоек зат деп гысаплай. Шо реплика учун ол тюбюне етишмек учун 70-йылыкъ ёл бар жагъаннемге ташланма бола» (Аль-Бухари, Муслим ва ат-Тирмизи).

13. Кюлкюлю гъал тувулунгъанда яда кюлкюлю сёз айтгъанда, жыйында кычырып кюлемек эрши, иржайып кьойма тюше.

14. Жыйын битгенде «Ассаламу алайкум» деп бир-бири булан саламлашма герек, кеп бузувланы гечме тарыкъ ва паракатлыкъда айрылма тюше. Шу эдеплени сакъламакъ учун Аллагъ бизге гюч берсин! Амин!

Мавлетге харж етишмейми? Биз сизге кёмек этербиз!

Бир гезик пеленче тиштайпа уьюнде мавлет охутмагъа сюйген болгъан. Бу гъаракатында да оьзгелерден кьалышмайгъан кюйню болдурма мурат тута. Ол кьардаш-кьурдашларына, хоншуларына, оьзге ювукъ адамларына телефон сёйлей, тюрлю-тюрлю ашлардан ясалгъан тепси кьурмагъа да сюе. Амма лап ахырынчы мюгълетде бары да ишлер йырылмагъа аз кьала, неге туюл мавлет охуйгъанлагъа савгъатлар онгармакъ учун акъча етишмейгени ачыкъ бола. Не этегенни билмейли, бу тиштайпа алимни янына барып, тувулунгъан гъалдан чыкъмагъа кёмек тилей. Алимни жавабы ону гъайранлыкъгъа кьалдыра: демек, савгъатлар оьлеше турмагъа бирдокъда борч туюл экен, жыйыгъанланы уьйде бар аш булан кьонакъ этсе таманлыкъ эте.

Абдулжалил Умаханов

Биз мунда мавлет охумагъаны яратылгъанлыгъыны гъакъында айта турмай-

ыкъ, о башгъа масъала ва шо гъалал экенин хыйлы алимлер кёп язгъан. Эни бутюн башгъа янгъа тергев этмеге кьарайыкъ.

Оьрде гёрсетилген кюйде, бир-бир кьардашларыбыз ва кьызардашларыбыз адатланып кьалгъан янгылыш пикругъа ёл берип, мавлет охувну артгъа салалар.

Шолайлыкъ динни билмейгенликден, билим етишмейгенликден бола, Ислам динни тюз англамагъа болсакъ, «адатланы» гери урсакъ, яшамагъа тынч да, энгил де болур.

Пайхаммар ﷺ булай айтгъан болгъан: «Эгер Аллагъ кимесе биревге яхшылыкъ ёраса, огъар динни тюз англайгъанлыкъ да бере, гъакъ ёлгъа да тюзюндюре».

Адамлагъа ярайбыз деп, Ислам динни талапларын унутмагъа ярамай. Шолай, дин кьанунлагъа гёре, кьонакъны имканлыгъынга гёре кьабул этмеге, ашатмагъа тарыкъ, огъар ярайман деп гъатдан озуп, болдурма бажарылмайгъан яхшылыкъланы этмеге, ёкъ затны излеп айланмагъа тарыкъ туюл. Ислам динде гёземе-

ликге этилеген илшеге ёл берилмей. Шону булан бирче кыызгъанчылыкъгъа да янашыв арев туюл. Болагъан кюйде Ислам динни баш йылла-рындагъы тюз ва уьлгюлю яшагъан салагъинлеге ошамакъны гъайын этмеге герек.

Олар: «Биз барлыгъыбыз булан чомартбыз. Оьзюбюзде ёкгъа еслик этмек учун гъиллалар чыгъармайбыз», – дей болгъан.

Тёбендеги эквенд къайсы артыкъ гюнагъ иш эте: лайыкълы гёрмей, ашны чыгъармагъа сюймеген есими яда алдына салынгъанны кьабул этмейген кьонакъмы?

Ал заманларда яшагъан Батлукъ юртлу шайых Саадугъажини уланы Мугъаммат-апенди айтгъан кюйде, мавлет охутагъанда кёп-кёп адам чакъыра турмаса да ярай. Ювукъ кьардашланы яда агълюнгю жыйып, олагъа Пайхаммарны ﷺ гъакъында айтмакъ, дуа этмек, шатлыкъны билдирмек, кююнге гёре тепси кьурмакъ таманлыкъ эте.

Бу къайдада мавлетни гъар гюн де охумагъаны гъарибизни гючю етишер.

Мавлет охутмагъа сюегенлер рабиуль-аввал ай гелгенче деп кьарамайлы, шону не заманда да оьтгермеге болалар.

Масала, олжасы эрине чай тегегенде Мугъаммат Пайхаммар ﷺ учун булай дуа охусун: «Мавла я салим васаллим даиман абадан, гъала Гъабибика хайрил халкъийи куллигимми!» Шону маънасы да шулай: «Гъей Аллагъ, яратылгъанлардан лап сюйкюмлюсю – Сени гъашыгъынгъа Агъматны даимги ва битмейген салават ва салам булан савгъатла». Бу гиччи ва бары да адамлагъа белгили сёз тагъым гъайрангъы аш ашавну лап гертти мавлетте айландыра!

Тюбю ёкъ билим денгиз деп айтылагъан Пайхаммарны ﷺ узукъариси ва дёртюнчо халифа Али асгъаба булай айта болгъан: «Ким мавлетни оьр этсе ва шону оьтгеривге себеп болса, бу дюньядан юрегинде иманы ёкъ гъалда гетмес».

Яратгъаныбыз Аллагъ бизин барыбызны да гъакъ ёлгъа тюзюндюрсюн ва динни тюз англайгъанлыкъ берсин!

Гъажгъа барагъанда

Магъаммат Умаров

Аль-Мадина-уль Мунаввара

Ачыкъ юзлю Мадина,
Арив Мунавварадыр,
Маккадан сонг дюньяда
Салигълиги де шартдыр.

Аллагъ ону оър этип,
Сав дюньягъа абурлап,
Пайхаммарны яшатгъан
Ер – Кёк, Ар-Курсдай сыйлап.

Мунда гъавда этмеге
Ярамай, юлкъма халта.
Топуракъны бузмагъа,
Терекге урма балта.

Мунда оъзю Пайхаммар
Болгъан чы, яшагъан чы,
Аллагъны кёп сюеген
Досуна ошагъан чы.

Асгъабларына этип
Намаз да къылдыргъан чы,
Къазаватлар да этип
Яллар да алдыргъан чы.

Мадинадан чыкъгъан чы
Аллагъ берген динибиз
Аллагъны Шариаты –
Илмуруз – Билимбиз.

Мадинадан чыкъгъан чы
Муд да, Сагъ да,
Дюньягъа берекетде,
Татувлукъ да, рызкъы да.

Сав дюньягъа гирсе де
Наслыкъ онда гирмежек.
Аврувгъа тарымажакъ,
О бир зарал гёрмежек.

Бары да аврувланы
Къаршы туруп алдына,
Алтынны тазалайгъан
Мамукъ йимик Мадина.

О шагъар иссиликден
Биширсе де адамны,
Чыдамлыгъын сынаидыр
Сав дюньяны – аламны.

Гъажгъа барагъан алда
Къарамай алгъа-артгъа,
Бардым кьоймайовы сонгъа
Мен онда зияратгъа.

Мураддым тюгюл эди
Гъажы деген ат алмакъ.
Мурадюм – Аллагъ учун
Оъзюмню елгъа салмакъ.

Ёл чыкъгъанман уй ташлап
Пайхаммарны элине
Дюньяда топуракъны
Лап да сыйлы ерине.

Кантым – мураддым энни
Тюгюл чю питне – давлу
Тиледим Аллагъымдан
Гёрсет деп Женнет бавну.

Равзасы – Женнет бавдур!
Мен бир де гёрмей къалгъан.
Иншааллагъ гёрерсен деп
Аллагъ юрекге салгъан.

Юрегим ачыкъ болуп,
Гёнгом басмаса булуп,
Каабаны да гёрмеге
Этгенмен тезден умут.

Онда Пайхаммарыбыз
Юрюмеген ёл екъдур,
Шо ерлени гёрсем де
Юрегим, гёнгом солкъдур.

Пайхаммар болгъан шагъар,
Пайхаммар тургъан шагъар.
Мунда бошлай турмагъа
Этмегенмен чи дыгъар.

Ятып ялым алмагъа
Не бар бол-бош турмагъа?!
Герек намазлар къылма,
Зияратгъа бармагъа.

Башлап барма герекли
Масжийити Расулну
Солкъ этеген юрекни
Янувуну басуву.

Зияратлар кёп мунда
Барына да етсек биз,
Барыны да устьюне
Барып дуа этсек биз.

Аллагъ да арив гёрер
Гъажыбыз къабул этер.
Барагъан ёлубуз да
Къыйналмай арив гетер.

Шонучун бирин кьоймай
Зияратлагъа бардыкъ,
Намазларыбыз къылып
Кёп баракатлар алдыкъ.

Мен гёрдюм Равзаны да,
Расулу Гъарамын да.
Англадым бу Дюньяда
Яхшыны, яманны да.

Пайхаммарны къабурун,
Равзасын да мен гёрдюм,
Огъар, сонг Абубакаргъа,
Умаргъа салам бердим.

Пайхаммарны къабуру

Умар бин Абдулагъ да
Бир заман мунда гелген,
Пайхаммаргъа къысгъача
Шулай деп салам берген:

– Ассаламу алайка! –
Деген – Я Расулулагъ! –
Солаллагъу алайка,
Вассалам Гъабибулагъ!

Кёп бар огъар тийишли
Берме герек саламлар
Онда болса юрекни
Тешип чыгъа каламдар.

Онда ону устьюнде
Сёзлер де геле оъзлер.
Шонда шагъадат де дюр
Айтма тарыкълы сёзлер.

Сонг Абубакаргъа да,
Сонг Умаргъа да салам.
Шагъадат этип тилер
Шапаатгъа да калам.

Бу къабургъа гёмюлген
Инсанны лап яхшысы,
Оъзюню сыйы булан
Бар сыйлыкъны башчысы.

Сыйы – абуру булан
Къабур да дюр чю сыйлы.
Ону къабурун гюлеп,
Тура къабурлар хыйлы.

Бу къабургъа гёмюлген
Яхшылыкъ – алааматлыкъ.
Бир халкъны гъайын этген.
Сабурулкъ – саламатлыкъ.

О ятгъан къабур учун
Жаным да берер эдим.
Бир огъар ёлдаш болма
Сююнюп оьлер эдим.

Муъмин къуллар Солтаны,
Женнетлени бахчасы,
Бу къабурда ятадыр
Эки дюнья пачасы.

Олагъ оьлген деме
Ярамай вёре, вёре! –
Олар бир де оьлмей чи,
Олар бизин де гёре.

Алтын накъышлы Равза
Гёзлерим къуулап-къуулап.
Къырйына етгенде,
Къаркъарам гетди сувуп.

Токътадым оьлмеген деп.
Оьлмеге гелмеген деп.
Ону Аллагъгъа бизге
Не гъакъгъа бермеген деп.

Сонг айтдым – о оьлмеген,
Тюз тюгюл оьлген демек,
О сав, бизин булан о
Бош ёмакъ гёмген демек.

– Ассаламу алайка,
Бир Аллагъны Элчиси!
Юреклени дарманы,
Аврувланы эмчиси!

Кёп гиччиден, кёп яшдан
Чархынг нюрге чайдырып,
Аллагъ сайлагъан Сени
Бар да халкъдан айырып.

Сенсен гъайыбыз этип,
Генгюбною алгъанда,
Къарангылыкъдан элтип
Ярыкълыкъгъа салгъан да.

Аллагъ берген буйрукъну
Сен мекенли кютгенсен,
Бар ишинг тамам этип,
Заманлыкъгъа гетгенсен.

Сенсен чи дин – Исламны
Бизге аян этген де,
Бизин насипли этип
Гележекге гетген де.

Биз Сагъа кёпден азиз –
Къулларбыз чы жанынга.
Оъзюнгден айырмайлы,
Алып кьой чу янынга.

Сенсен чи талайсыздан
Талайлыкъны гёреген.
Шагъадатыбыз алып,
Шапаатынг береген.

Сагъа бар макътаб болсун
Таявубуз-тавуубуз,
Бизин гъайыбыз этген
Женнет бав – гъавузубуз!

Бакъий къабурлагъа зиярат

Экинчи гюн масжидде
Фарзлар – сюнетлер къылып,
Янындагъы Бакъийге
Гетдик бирче жыйылып.

Къабурлагъа гиргенде
Герек дуа этмеге,
Эршидир салам бермей
Оьтуп чыгъып гетмеге.

Биз де Зугъагъа табакъ
Гелдик. Бакъийге етдик.
Къапуалда сонг астаракъ
Шулай дуа да этдик:

–Ассаламу алайкум!
Бусурман агълюлери,
Дюньядан гёчген-гетген
Муъминлени уйлеры.

Рагъат ятыгъыз энни
Биз де бир гюн оьлербиз.
Иншааллагъ яныгъызга
Жыйыларбыз, гелербиз.

Аллагъ бизин де гечсин
Гюнагълардан, сизин де
Сизге де Рагъму этсин
Рагъмулусу бизин де.

Я Аллагъ, магърюм кьойма
Шу гетген къулланы да.
Айырма рагъматынгдан
Бизин де, оланы да.

Олагъа не берсенг де
Бизге де етишдиргин.
Женнетни – шаршарларын
Бизге де эшитдиргин.

Бары яман гюнагъны
Олардан, бизден тайып,
Магъшарда оланы да,
Бизин де кьойма яйып.

Сонг Альгъам охур гъар ким
Къуръанда бар кююнде,
Намаз къылагъын йимик
Масжидде ва уьюнде.

–Гъайизни вакътисиндеги къатынгишиге Ораза байрамны сагъын чыгъармагъа яраймы?

–Ярай, мунда бир пуршав да ёкъ. Ораза байрамны сагъын агълюдеги бары да адамланы атындан чыгъармагъа тарыкъ. Гъайизни вакътисинде буса, къатынгишиге ораза тутмагъа, намаз къылмагъа ва Къурбан охумагъа ярамайгъанны эсине салайыкъ.

–Бир юртда имам айтгъангъа гёре бары да халкъ Ораза яда Къурбан байрам эте, тек бир-эки адам имамгъа таби болмай. Шолагъа шолай этмеге яраймы?

–Юртну халкъы имамына таби болмагъа, ол айтгъанны этмеге гереклер. Шолай этилсе, низам да, адам арада татывлукъ да болур. Амма имам оъзю де, оъзюнден уллулагъа тынглап юрюме де герек. Шо заман, сав юртда йимик, умуми ватаныбызда да паракатлыкъ, гелишлик болур.

–Бусурман адам къоян сакъласа, уйню берекети тая деп эшитген эдим. Шо тюзму?

–Бу соравгъа алда да жавап язгъан эдик, гъли де айтабыз: къоян сакълавда гъарам да ёкъ, уйден берекет таягъаны да адамлар чыгъаргъан хабарлардан. Бусурман адам гери урулмагъан ишлени этмеге болагъанны да унутмайыкъ. Къоян сакълавда буса, гери урув ёкъ.

–«Ассалам» газетде чыгъагъан намазны рузнамасы бизин юртда намаз чакъырагъаны булан 15 минутлагъа къальша. Нечик этейик?

–Газетде чыгъагъан намазны рузнамасы Магъачкъала шагъарны заманына гёре бериле. Дагъыстанны бары да ерлерине шо къыйышмайгъаны да тюз, неге тюгюл республикабызны топурагъыны узунлугъу шолайлыкъны тувдура. Демек, гюн бир ерде башгъа ерден эсе гертиден де алда чыгъа ва 10-15 минутгъа башгъалыкъ бере. Гъасили калам, газетде берилеген рузнамадан ерли межитни намазгъа чакъырагъаны тюз болур ва шогъар гёре намаз къылмагъа тарыкъ.

–Бир ерде бусурман адамлагъа эт ашланы ашамагъа ярамай деп охугъан эдим...

–Бусурман адам учун гери урулагъан ва гъалал ашлар, шоланы ичинде эт де бола. Эт ашавгъа умуми гери урув ёкъ. Бусурман адам донгуз, ит, сувда да, ерде де болагъан жанланы этин ашамагъа ярамай, гъарам. Къалгъан якъда Шариат талап этеген кюйде союлгъан, мурдар болмагъан гъайванланы этин ашамагъа нече де ярай. Шолай этилме де этиле.

–Гъакъ герти кюйде бир-бирин сюегенлени айырып, къошулма къоймаса – уллу гюнагъ деп айтагъаны тюзму?

–Гъадисге гёре, бир-бирин сюеген эки юрек учун лап яхшы иш – къошулуп, агълю къурмакъ. Амма булайлыкъ Ислам динни къанунларындан чыкъмагъа герекмей. Масала, сюебиз деп айтып, улан да, къыз да ёлукъмагъа, къатнамагъа, бирче болмагъа болмай. Шо гъарам. Агълю къурувну да оъз ёлу, эдеплери бола, шолагъа гёре къурулгъан ожакъ берекетли де, татывлу да болажакъ, Аллагъ буюрса.

–Ата-анагъа «Сиз» деп сёйлеме тарыкъмы, «сен» деп айтса да яраймы?

–Къумукъ тилде «сиз» деп бир-нече адамгъа айтыла, бир адамгъа «Сиз» деп айтылагъаны орус тилден гъюрмет гёрсетмек учун геле. Ата-анагъа «Сиз» деп айтылмай, тек «сен» деп айтмакъ да эрши. Олагъа «атам», «анам» яда «папа», «мама» деп айтмагъа исси де, илиякълы да болур.

–Къатынгишиге гъижап байламагъа борчму? Не учун шо борч салынгъан?

–Бу борчну гъакъында Аллагъу таала Къуръанда бувара ва къатынгиши гъижап байламагъа герекликде шеклик ёкъ. Тиштайпалар къаркъарасын яшырмакъда кёп маъна бар: эрши юрюшлерден сакъланмакъ, намусуна тиеген ишлерден арек болмакъ, тазалыкъны юрютмек, эргишилени гёзюне илинемек ва дагъы да кёп-кёп.

–Атам башгъа къатын булан къыдыра, анам буса шогъар бек къарсалай. Атабыз, биз де бар ерде, анабызгъа акъыра, давлаша. Шогъар гюнагъ боламы?

–Эгер атагъыз шариат талап этеген кюйде, оъзюне бирдагъы къатын алгъан буса, огъар гюнагъ ёкъ. Гебин къыймай аралыкъ юрюте буса, зина деген уллу гюнагъ этеген бола. Анагъыз булан эришегени де яхшы тюгюл, гюнагъ болмаса да, эрши ишдир. Балики, шогъар себеп да бардыр. Агълюде татывлукъ, исси янашыв болдурмагъа герекликни унутмагъа яшгъа да, ата-анагъа да ярамас.

–Бир-бир алимлер айтагъан кюйде, рамазан айдагъы Хадир гечени гъюрметинден эки ракаатлы суннет намаз къылына дей. Шо не намаздыр?

–Биз билегеник йимик, Хадир гече Аллагъгъа ярамакъ мурат булан ибадатны гючлендирме яхшы. Амма шо гече къылынагъан хас намазны гъакъында эшитмегенбиз. Болма ярай шо оъзге суннет намаздыр, масала гече къылынагъан тагъажут намаз.

–Намаз къылагъанда къатынгиши эргишини узун энгли чыт янгы гёлегин гийме яраймы?

–Ярай, тек шо гёлек къаркъарасыны эти гёрюнмейген, сыланып турмайгъан ва шариат талап этеген оъзге шартлагъа къыйышывлу болмагъа тарыкъ.

–Ораза тутмагъа не йылдан борч бола?

–Оразаны намаз къылмагъа борч болгъан вакъти гелген заманда башлана, яни гъакъылбалыкъ болгъандан берли. Улангъашлар учун шо вакъти орта гъисапда 14,5 йылдан, къызгъашлагъа буса – 12,5 йылдан башлана. Амма ата-ана авлетлерин намаз, ораза йимик ибадатланы бола туруп эртерек уйретмеге башласа, яхшы. 7 йыл битгенде яшлагъа намазны, оразаны гъакъында айтмагъа, билдирмеге ва нечик этмеге герекни англатмагъа атив болур. 10 йылдан шоланы этмеге башласа яхшы. Гъакъылбалыкъ чагъына етишгенде буса, шолар борч.

–Оълюнню сынташына сурат салма яраймы?

–Сынташгъа сурат салмакъ яхшы тюгюл деп санала.

Аявлу охувчулар, "Мобильный байлав-лукъ" деген рубрика-бызгъа SMS-лер геле. Тюпде шоланы бере-биз. Шолагъа сиз де язмагъа боласыз. Бизин номерибиз: **8988-296-94-22**

–Ораза байрамда байрам этмеге яраймы?

–Ораза байрамда да байрам этмесе, къачан этер дагъы?! Ораза ай битгенлигин белгилеп, бусурманлар бир0-бирин къутлап, тепси онгарып, байрам этелер. Мунда шеклик ёкъ!

–Къызардаш эркъардашына «амай» яда ол къызардашына «ижга» деп ат яшырмагъа яраймы?

–Булайлыкъда гери урув ёкъ: ювукъ къардашлар бир-бирине гъюрмет этив, сюегенлик бола.

Рузнама

Сентябрь

дни	Утрений	восх.	Обеден.	После-обеден.	Вечерн.	Ночной
1	4:35	6:11	12:56	16:35	19:28	21:00
2	4:37	6:12	12:55	16:34	19:27	20:58
4	4:39	6:14	12:55	16:32	19:23	20:54
6	4:42	6:16	12:54	16:30	19:20	20:49
8	4:45	6:18	12:53	16:27	19:16	20:45
10	4:47	6:21	12:53	16:25	19:13	20:41
12	4:50	6:23	12:52	16:23	19:09	20:37
14	4:53	6:25	12:51	16:20	19:06	20:33
16	4:56	6:27	12:50	16:18	19:02	20:29
18	4:58	6:29	12:50	16:16	18:58	20:25
20	5:01	6:31	12:49	16:13	18:55	20:21
22	5:03	6:34	12:48	16:11	18:51	20:17
24	5:06	6:36	12:48	16:08	18:48	20:14
26	5:08	6:38	12:47	16:05	18:44	20:10
28	5:11	6:40	12:46	16:03	18:40	20:06
30	5:13	6:43	12:46	16:00	18:37	20:02